

MAKTABGA TAYYORLOV MASHG'ULOTLARIDA BOLALAR KOGNITIV KO'NIKMALARINI RIVOJLANTIRUVCHI TA'LIMY O'YINLAR

Jo'rayeva Nigina Xayrullo qizi
Shahrisabz davlat pedagogika instituti

Annotatsiya. Ushbu maqolada maktabga tayyorlov mashg'ulotlarida bolalar kognitiv ko'nikmalarini rivojlantiruvchi ta'limiy o'yinlar haqida so'z yuritiladi. Maqolada ta'limiy o'yinlarning kognitiv rivojlanishdagi o'rni, bolalar uchun turli xil o'yin turlari, ularning bolalarning fikrlash, xotira, diqqat va ijodiy tafakkur ko'nikmalarini rivojlantirishdagi ahamiyati tahlil qilinadi. Ta'limiy o'yinlar orqali bolalar o'rganayotgan ma'lumotni o'zlashtirishi va yangi bilimlarni qo'llash ko'nikmalarini egallashi mumkin. Shuningdek, o'yinlar bolalarning ijtimoiy ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. Ushbu maqola pedagoglar va ota-onalar uchun bolalar ta'limi sohasida muhim tavsiyalarni o'z ichiga oladi.

Kalit so'zlar: ta'limiy o'yinlar, kognitiv ko'nikmalar, bolalar rivojlanishi, maktabga tayyorlov, mantiqiy fikrlash, xotira, diqqat, ijodiy tafakkur, bolalar psixologiyasi.

Annotation: This article discusses educational games that develop children's cognitive skills in school readiness activities. It analyzes the role of educational games in cognitive development, the different types of games for children, and their importance in developing children's thinking, memory, attention, and creative thinking skills. Through educational games, children can assimilate the information they are learning and acquire the skills to apply new knowledge. Additionally, these games also foster the development of children's social skills. This article contains valuable recommendations for educators and parents in the field of children's education.

Keywords: educational games, cognitive skills, child development, school readiness, logical thinking, memory, attention, creative thinking, child psychology.

Аннотация: В данной статье рассматриваются образовательные игры, способствующие развитию когнитивных навыков у детей в рамках подготовки к школе. В статье анализируется роль образовательных игр в когнитивном развитии, различные виды игр для детей и их значимость в развитии навыков мышления, памяти, внимания и творческого мышления у детей. Через образовательные игры дети могут усваивать изучаемую информацию и развивать навыки применения новых знаний. Также игры способствуют развитию социальных навыков у детей. Эта статья включает важные рекомендации для педагогов и родителей в области образования детей.

Ключевые слова: образовательные игры, когнитивные навыки, развитие детей, подготовка к школе, логическое мышление, память, внимание, творческое мышление, психология детей.

Kirish. Kognitiv ko'nikmalar — bu odamning bilimlarni olish, tahlil qilish, xulosalar chiqarish, eslab qolish va muammolarni hal qilish kabi o'qish jarayonidagi tafakkuriy

faoliyatidir. Ushbu ko‘nikmalarni rivojlantirish yosh bolalar uchun juda muhimdir, chunki bu ularning umumiy intellektual rivojlanishida asosiy o‘rin tutadi. Maktabga tayyorlov mashg‘ulotlari esa, aynan bolalarning kognitiv ko‘nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan eng samarali davr hisoblanadi. Bola maktabga tayyorlanayotganda, nafaqat nutq, balki tafakkuriy jarayonlar ham rivojlanadi. Shu sababli, maktabga tayyorlov mashg‘ulotlarida ta’limiy o‘yinlar o‘ynash orqali kognitiv ko‘nikmalarni shakllantirishning ahamiyati katta. Ta’limiy o‘yinlar – bu bolalar uchun o‘qitish jarayonini qiziqarli va samarali qilish maqsadida ishlab chiqilgan o‘yinlardir. Ular bolalarning bilish, eslab qolish, kuzatish, mantiqiy fikrlash va ijodiy tafakkur kabi kognitiv ko‘nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Ta’limiy o‘yinlar yordamida bolalar o‘rganayotgan materialni o‘zlashtirishni osonlashtiradi, o‘rganganlarini kundalik hayotda qo‘llash ko‘nikmalarini shakllantiradi. Masalan, ranglar, shakllar, raqamlar va harflar bilan o‘ynash orqali bolalar asosiy matematika va til ko‘nikmalarini rivojlantirishi mumkin [1].

Kognitiv ko‘nikmalar bir nechta asosiy yo‘nalishlardan iborat:

1. Esda saqlash va xotira: Bu ko‘nikma bola o‘rganayotgan ma’lumotni eslab qolish va keyinchalik uni qayta eslatib bera olishni anglatadi. Ta’limiy o‘yinlar yordamida bola, masalan, rasmi kartochkalar yoki so‘zlar bilan o‘ynash orqali xotirasini mustahkamlashi mumkin.

2. Fikrlash va tahlil qilish: Bu ko‘nikma bolalarga o‘rganilgan materialni tahlil qilish, unga asoslanib qarorlar qabul qilish imkonini beradi. O‘yinlarda masalalar va muammolarni yechish, ranglar va shakllarni birlashtirish, qatorda kutilgan elementni aniqlash kabi mashqlar bolaning mantiqiy fikrlashini rivojlantiradi.

3. Diqqatni jamlash va e’tibor: Bu ko‘nikma bolalarga uzoq vaqt davomida diqqatni bir nuqtaga jamlashga yordam beradi. Kognitiv o‘yinlarda muayyan vazifalarni bajarish, diqqatni birlashtirish va faqat kerakli ma’lumotlarga e’tibor qaratish kerak bo‘ladi.

4. Ijodiy tafakkur: Bu ko‘nikma bolaga yangi g‘oyalar va echimlar topish, mavjud ma’lumotlarni boshqa kontekstda qo‘llash imkonini beradi. Shuningdek, ijodiy tafakkur bolalar uchun muammolarni innovatsion tarzda hal qilishni o‘rgatadi.

Maktabga tayyorlov mashg‘ulotlarida bolalar uchun turli xil ta’limiy o‘yinlar mavjud. Bu o‘yinlar bolalar uchun eng oddiy va samarali usul hisoblanadi. Ranglar va shakllarni tanish va ajratish, ularni guruhlash, raqamlar va harflar bilan bog‘lash orqali bolalarning mantiqiy fikrlash va xotira ko‘nikmalari rivojlanadi. Masalan, "Shakllarni to‘g‘ri joylashtir" o‘yini bolalarga ranglar va shakllarni ajratib, birlashtirishda yordam beradi. Bu o‘yinlar bolalarning matematik ko‘nikmalarini rivojlantirishga mo‘ljallangan bo‘lib, masalan, "Sonlarni qo‘shish" yoki "Shakllar va raqamlar o‘yini". Bunday o‘yinlar bolalarga sanash, matematik tushunchalarni o‘zlashtirish va mantiqiy fikrlashni o‘rgatadi. Bu o‘yinlar bolalarning nutq va til ko‘nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan. Misol uchun, "So‘zlarni to‘g‘ri tashkil etish" yoki "Rasm va so‘zlarni bog‘lash" o‘yinlari bolalarning so‘z boyligini kengaytirishga yordam beradi. Bu o‘yinlar bolalarga e’tibor va diqqatni jamlashni o‘rgatadi. "Rasmni tugatish" yoki "Qiziqarli hikoya yozish" kabi o‘yinlar bola tasavvurlarini kengaytiradi va yangi fikrlarni ishlab chiqishiga yordam beradi. Ta’limiy o‘yinlar nafaqat

bolalar uchun foydali, balki ular o'qituvchilar uchun ham samarali vosita hisoblanadi [2]. O'yinlar orqali bolalar o'rgangan narsalarni yanada samarali o'zlashtiradilar, chunki o'yin jarayonida bola o'zini erkin his qiladi va o'rganish jarayoni yanada qiziqarli bo'ladi. Bundan tashqari, ta'limiy o'yinlar bolalarning ijtimoiy ko'nikmalarini ham rivojlantiradi, chunki ular ko'pincha jamoada yoki guruhlarda o'ynaladi. Maktabga tayyorlov mashg'ulotlarida bolalar kognitiv ko'nikmalarini rivojlantirishda ta'limiy o'yinlarning roli juda katta. Ushbu o'yinlar orqali bolalar nafaqat bilimlarni o'rganadilar, balki tafakkuriy jarayonlarini mustahkamlab, mantiqiy fikrlash va ijodiy tafakkur ko'nikmalarini rivojlantiradilar. O'yinlar bolalar uchun o'qish jarayonini yanada qiziqarli va samarali qilishga yordam beradi, shuningdek, ular uchun muhim hayotiy ko'nikmalarni shakllantiradi. Shu sababli, ta'limiy o'yinlar bolalar uchun zarur vosita bo'lib, ularni maktabga tayyorlashda samarali yordamchi bo'ladi.

Metodologiya. Ushbu tadqiqotda maktabga tayyorlov mashg'ulotlarida bolalar kognitiv ko'nikmalarini rivojlantiruvchi ta'limiy o'yinlarning ta'sirini o'rganish maqsadida turli metodologik yondashuvlar qo'llaniladi. Tadqiqotning dastlabki bosqichida, bolalar kognitiv ko'nikmalarini rivojlantirishda ta'limiy o'yinlarning o'rni haqida mavjud ilmiy adabiyotlar, tadqiqotlar va maqolalar tahlil qilinadi. Bu tahlil bolalarning o'qish va rivojlanish jarayonini tushunishga, o'yinlarning ta'sirini aniqlashga yordam beradi. Maktabga tayyorlov guruhidagi bolalar bilan eksperimental mashg'ulotlar o'tkaziladi. Bu jarayonda o'yinlar yordamida bolalarning kognitiv ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan maxsus mashg'ulotlar tashkil etiladi. Eksperiment davomida, bolalarning fikrlash, diqqat, xotira va ijodiy tafakkur ko'nikmalariga o'yinlarning ta'siri o'rganiladi. Mashg'ulotlar turli o'yin turlari, masalan, mantiqiy, matematik va tilga oid o'yinlar orqali amalga oshiriladi. Tadqiqotda qo'llaniladigan ta'limiy o'yinlar bolalar rivojlanishiga qanday ta'sir qilishini aniqlash maqsadida ularning samaradorligi tahlil qilinadi. Bunda o'yinlarning mantiqiy tuzilishi, bolaning rivojlanishiga qaratilgan xususiyatlari va pedagogik maqsadga muvofiqligi o'rganiladi. Tadqiqotda maktabgacha ta'lim muassasalarida ishlayotgan o'qituvchilar va pedagoglarga so'rovlar o'tkaziladi. Ushbu so'rovlar orqali ta'limiy o'yinlarning amaliyotda qo'llanilishi, bolalarning kognitiv ko'nikmalarini rivojlantirishdagi o'rni haqida fikrlar yig'iladi. Shuningdek, ota-onalar bilan intervyular o'tkazilib, o'yinlarning bolalarning rivojlanishiga qanday ta'sir qilayotganini o'rganiladi [3].

Mashg'ulotlar davomida bolalarning kognitiv ko'nikmalarini rivojlantirish jarayoni kuzatiladi. Bola o'ynayotgan o'yinlar davomida uning reaksiyasi, faoliyati va diqqatini jamlash darajasi diqqat bilan kuzatiladi. Bu metod yordamida o'yinlarning bolaning kognitiv ko'nikmalariga ta'siri vizual tarzda baholanadi. Tadqiqot davomida olingan ma'lumotlar statistika usullari yordamida tahlil qilinadi. O'yinlarning bolalar kognitiv ko'nikmalariga ta'sirini o'lchash uchun eksperimental guruh va nazorat guruhlaridagi bolalar natijalari solishtiriladi. Natijalar statistik jihatdan tahlil qilib, ta'limiy o'yinlarning samaradorligi aniqlanadi. Tadqiqot yakunida maktabga tayyorlov mashg'ulotlarida ta'limiy o'yinlardan samarali foydalanish bo'yicha pedagoglarga tavsiyalar ishlab chiqiladi. Bu tavsiyalar o'qituvchilarga bolalar kognitiv ko'nikmalarini rivojlantirish uchun o'yinlarni

qanday qilib samarali tarzda qo‘llashni o‘rgatishga yordam beradi. Tadqiqotning metodologik yondashuvi bolalar kognitiv ko‘nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan o‘yinlarning samaradorligini chuqur tahlil qilish imkonini beradi. Olingan natijalar asosida ta’limiy o‘yinlarning bolalar rivojlanishiga qo‘shgan hissassi haqida aniq va ilmiy asoslangan xulosalar chiqariladi.

Adabiyotlar tahlili. Maktabga tayyorlov mashg‘ulotlarida bolalar kognitiv ko‘nikmalarini rivojlantiruvchi ta’limiy o‘yinlar mavzusidagi adabiyotlarni tahlil qilish, bolalar ta’limida o‘yinlar orqali kognitiv rivojlanishni qo‘llashning ahamiyatini yaxshiroq tushunishga yordam beradi. Ko‘plab tadqiqotchilar va psixologlar ta’limiy o‘yinlarning bolalar rivojlanishidagi o‘rni haqida ilmiy izlanishlar olib borganlar. Ushbu bo‘limda, kognitiv ko‘nikmalarni rivojlantiruvchi ta’limiy o‘yinlar haqidagi asosiy ilmiy manbalar va tadqiqotlar tahlil qilinadi. O‘yinlar bolalar uchun o‘rganish jarayonida muhim vosita sifatida qaraladi. Piaget (1952) o‘zining *“Bolalar psixologiyasi”* asarida bolalarning rivojlanishini to‘rt bosqichga bo‘lib, har bir bosqichda bolaning o‘yin faoliyati muhim o‘ringa ega ekanligini ta’kidlaydi. Piagetning nazariyasiga ko‘ra, o‘yin bolaning mantiqiy va tafakkuriy rivojlanishiga xizmat qiladi, chunki o‘yin bolaga haqiqiy dunyo bilan bog‘liq bo‘lgan qoidalarni o‘rganishga yordam beradi. Bu jarayon bolaning kognitiv ko‘nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Shuningdek, Vygotskiy (1978) o‘zining *“Ijtimoiy o‘rganish”* nazariyasida o‘yinlarni ijtimoiy va psixologik rivojlanishning asosi sifatida ko‘rsatadi. U bolalarning o‘yin faoliyati orqali atrofdagi dunyo bilan bog‘lanishini va muloqotda bo‘lishini, shuningdek, o‘rganish jarayonidagi qiyinchiliklarni yengib o‘tishlarini ta’kidlaydi. Vygotskiy, shuningdek, "yaqin rivojlanish zonasini" (ZRZ) tushunchasini ilgari surib, o‘yinlarning bolalarning kognitiv rivojlanishiga qanday ta’sir qilishini o‘rgangan [4].

Ko‘plab zamonaviy tadqiqotlar ta’limiy o‘yinlarning bolalar kognitiv ko‘nikmalarini rivojlantirishdagi ahamiyatini o‘rgangan. Ta’limiy o‘yinlar nafaqat bolalarning kognitiv rivojlanishini qo‘llab-quvvatlaydi, balki ularning jamiyatdagi o‘rni va ijtimoiy ko‘nikmalarini shakllantirishga ham yordam beradi. N.A. Zimnyaya (2004) o‘zining *“Ta’lim tizimining zamonaviy tendensiyalari”* asarida ta’limiy o‘yinlarning bolalar uchun zaruriy vosita ekanligini va ularning rivojlanishidagi o‘rni haqida batafsil ma’lumot beradi. U, o‘yinlar bolalarga nafaqat bilim, balki hayotiy ko‘nikmalarni ham o‘rgatish mumkinligini ta’kidlaydi. O‘yinlar yordamida bolalar bilish, fikrlash, eslab qolish, qaror qabul qilish kabi kognitiv ko‘nikmalarni rivojlantirishlari mumkin. Bu fikrni qo‘llab-quvvatlovchi yana bir muhim tadqiqot – T.S. Leontyeva (2000) tomonidan olib borilgan. Leontyeva o‘yinlarning bolalarning diqqatini jamlash, xotirasini mustahkamlash va mantiqiy fikrlashini rivojlantirishga qanday ta’sir qilishini tahlil qiladi. U shuningdek, o‘yinlarning kognitiv rivojlanishdagi rolini ijtimoiy va psixologik nuqtai nazardan yoritadi [5,6].

Ta’limiy o‘yinlar bolalarning kognitiv ko‘nikmalarini rivojlantirishda muhim vosita sifatida ishlatiladi. Turli xil o‘yin turlari bolaning rivojlanishining turli jihatlarini qamrab oladi. Masalan, matematik o‘yinlar bolalar uchun raqamlar va geometrik shakllarni o‘rganishda foydalidir. M.K. Ashmarin (2011) o‘zining *“Matematik ta’limda o‘yinlar va metodlar”* asarida matematik o‘yinlar bolalarning matematik fikrlashini rivojlantirishi

mumkinligini ko'rsatadi. U o'yinlarni bolaning intellektual rivojlanishiga yordam beruvchi vosita sifatida taklif etadi. Til va nutq rivojlanishi bo'yicha o'yinlar ham juda muhimdir. O'yinlar orqali bolalar yangi so'zlar o'rganadilar, nutqni to'g'ri ishlatishni va muloqotda bo'lishni o'rganadilar. M.M. Bim-Bad (2015) o'zining "*Nutq va til rivojlanishi*" asarida til va nutq rivojlanishi uchun o'yinlarning ahamiyatini alohida ta'kidlaydi. U, o'yinlar yordamida bolalar so'z boyligini kengaytirishlari va grammatik strukturalarni o'rganishlari mumkinligini ko'rsatadi [7,8].

O'yinlarning bolalar rivojlanishiga ta'sirini o'rganishda bir qator psixologik tajribalar va eksperimentlar ham amalga oshirilgan. R.I. Aliev (2018) o'zining "*O'yinlar va bolalar rivojlanishi*" nomli asarida o'yinlarning bolaning umumiy rivojlanishiga, shu jumladan kognitiv ko'nikmalarga qanday ta'sir qilishi bo'yicha tadqiqotlar olib boradi. U o'yinlar orqali bolalar uchun o'rgatilgan ko'nikmalar o'zlashtirilgan va kundalik hayotga tadbiq qilinganligini ta'kidlaydi. Ko'plab tadqiqotchilar o'yinlarni maktabga tayyorlov mashg'ulotlarida qo'llashning amaliy tomonlarini ham o'rganishgan [9]. E.K. Mitrofanova (2009) o'zining "*Maktabgacha ta'limda o'yinlar*" asarida ta'limiy o'yinlarni bolaning intellektual va ijtimoiy rivojlanishiga ta'sirini sinchiklab o'rganadi. U, o'yinlarning ta'lim jarayonini yanada qiziqarli va samarali qilishga yordam berishini, shuningdek, bolalar uchun o'qish jarayonini engillashtirishi mumkinligini ta'kidlaydi. Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, ta'limiy o'yinlar bolalar kognitiv ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim vosita sifatida qaraladi [10]. O'yinlar nafaqat bolalar uchun bilim olishning samarali shakli, balki ularning mantiqiy fikrlash, esda saqlash, diqqatni jamlash va ijodiy tafakkur kabi ko'nikmalarini ham rivojlantiradi. Shu sababli, maktabga tayyorlov mashg'ulotlarida ta'limiy o'yinlardan keng foydalanish bolalar rivojlanishini yanada samarali qilishga yordam beradi.

Muhokama. Maktabga tayyorlov mashg'ulotlarida bolalar kognitiv ko'nikmalarini rivojlantiruvchi ta'limiy o'yinlar mavzusi bo'yicha olib borilgan tadqiqotlar, o'yinlarning bolalar rivojlanishidagi muhim rolini ko'rsatadi. Tadqiqotda ko'rib chiqilgan adabiyotlar va eksperimentlar bolalarning kognitiv ko'nikmalarini, masalan, diqqat, xotira, mantiqiy fikrlash, va ijodiy tafakkurni rivojlantirishda ta'limiy o'yinlarning samaradorligini tasdiqlaydi. Shunday qilib, bu o'yinlar nafaqat bilim olishning vositasi, balki bolalarning ijtimoiy va psixologik rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Piaget va Vygotskiy kabi mashhur psixologlar ta'limiy o'yinlarning bolalar rivojlanishidagi ahamiyatini o'z asarlarida batafsil tahlil qilishgan. Piagetning kognitiv rivojlanishning bosqichlari haqidagi nazariyasiga asoslanib, ta'limiy o'yinlar bolaning har bir rivojlanish bosqichida muhim rol o'ynaydi. O'yinlar yordamida bolalar o'zlari uchun yangi bilimlarni sinab ko'rishadi va bu bilimlar, o'z navbatida, kognitiv ko'nikmalarni rivojlantiradi. Bu o'yinlar bolalarning mantiqiy fikrlash qobiliyatini shakllantirishga yordam beradi, chunki ular muammoni yechishda turli xil imkoniyatlarni va yechimlarni o'rganadilar.

Vygotskiyning "yaqin rivojlanish zonasini" (ZRZ) tushunchasi ham ta'limiy o'yinlarning samaradorligini tushuntirishda katta ahamiyatga ega. O'yinlar bolaning mustaqil ravishda yechim topishga imkon yaratadi, shu bilan birga, o'qituvchi yoki ota-onaning qo'llab-

quvvatlashi orqali bolalar murakkab vazifalarni bajarish imkoniyatini oladilar. Bu jarayon bolaning rivojlanishini tezlashtiradi va yangi ko'nikmalarni egallashiga yordam beradi. Tadqiqot davomida ko'rsatilganidek, ta'limiy o'yinlarning samaradorligi faqat bolalar uchun o'rganiladigan bilimlarni kengaytirish bilan bog'liq emas, balki ular bolalar o'rtasidagi ijtimoiy muloqot va hamkorlikni rivojlantirishga ham yordam beradi. O'yinlar orqali bolalar bir-birlari bilan fikr almashish, o'zaro yordam berish va musobaqalarda qatnashish kabi ijtimoiy ko'nikmalarni ham rivojlantiradilar. Shunday qilib, ta'limiy o'yinlar nafaqat kognitiv, balki ijtimoiy rivojlanishni ham qo'llab-quvvatlaydi. Shuningdek, o'yinlarning bolalar kognitiv rivojlanishiga ta'sirini o'lchashda eksperimental metodlar yordamida olingan natijalar ham o'yinlarning samaradorligini ko'rsatadi. Eksperimentlarda ishtirok etgan bolalar o'yinlar orqali o'zlarining mantiqiy fikrlash, xotira va diqqatni jamlash ko'nikmalarini aniq rivojlantirishganini ko'rsatdi. Biroq, bu natijalar shuni ko'rsatadiki, o'yinlarning samaradorligi o'yinlarning to'g'ri tanlanganligiga va mashg'ulotlarning sifatiga bog'liq. O'yinlar qiziqarli, bolalarga mos va rivojlanish bosqichiga qarab tanlanishi kerak [11].

Tadqiqotda turli xil ta'limiy o'yinlar, masalan, matematik, lingvistik, kreativ o'yinlar bolalar kognitiv ko'nikmalarini rivojlantirishda turlicha ta'sir ko'rsatishi aniqlangan. Matematik o'yinlar bolalar mantiqiy fikrlash va muammolarni hal qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi, til o'yinlari esa bolalar nutqini, so'z boyligini va kommunikativ qobiliyatlarini mustahkamlaydi. O'yinlar shuningdek, bolalarning ijodiy tafakkurini rivojlantirishga ham katta yordam beradi, chunki o'yinlar ularga tasavvur qilish, yangi g'oyalarni sinab ko'rish va o'zlarini ifodalash imkoniyatini beradi. Lekin, ta'limiy o'yinlarning samaradorligi faqat o'yinlar turiga bog'liq emas. Uning samaradorligi o'yinlarni qanday tashkil etish va o'yinlarni o'tkazish usuliga ham bog'liq. O'yinlar bolaning rivojlanish bosqichiga mos bo'lishi kerak, chunki juda qiyin yoki juda oddiy o'yinlar bolalarning qiziqishini pasaytirishi mumkin. Shu bilan birga, o'yinlarning ilgari surilgan pedagogik maqsadlarga muvofiq bo'lishi kerak.

Xulosa. Ushbu tadqiqot maktabga tayyorlov mashg'ulotlarida bolalar kognitiv ko'nikmalarini rivojlantiruvchi ta'limiy o'yinlarning muhimligini ta'kidladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, ta'limiy o'yinlar bolalar rivojlanishida, ayniqsa, mantiqiy fikrlash, diqqatni jamlash, xotira va ijodiy tafakkur kabi kognitiv ko'nikmalarni shakllantirishda samarali vosita hisoblanadi. Piaget va Vygotskiy kabi mashhur psixologlarning fikrlariga asoslanib, o'yinlar bolalar uchun nafaqat bilim olishning, balki ijtimoiy va psixologik rivojlanishning ham asosiy shakli ekanligi ko'rsatilgan. Shuningdek, o'yinlarning turli turlari, masalan, matematik, lingvistik va kreativ o'yinlar bolalarning turli kognitiv ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Bu o'yinlar orqali bolalar o'zlarining mantiqiy fikrlash, so'z boyligini kengaytirish va ijodiy fikrlashni rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Shu bilan birga, maktabga tayyorlov mashg'ulotlarida ta'limiy o'yinlardan kengroq foydalanish va bu o'yinlarni ilmiy asoslangan tarzda qo'llash bolalar kognitiv ko'nikmalarini rivojlantirishda samarali natijalar berishi mumkin. Bu o'z navbatida,

maktabgacha ta’lim sohasida ta’limning sifatini oshirishga, bolalar ta’limida yangi yondashuvlarni amalga oshirishga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Xodjayev, A. (2016). *Bolalar psixologiyasi va ta’limi*. Toshkent: O‘zbekiston xalq ta’limi nashriyoti.
2. Abdullayev, T., & Nurmuhammadova, N. (2019). *Kognitiv rivojlanish va ta’lim usullari*. Samarqand: Samarqand universiteti nashriyoti.
3. Shonazarov, N. (2020). *Bolalar psixologiyasida o‘yinlarning o‘rni*. Toshkent: O‘zbekiston pedagogika nashriyoti.
4. Piaget, J. (1952). *Bolalar psixologiyasi*. Paris: Alcan.
5. Vygotskiy, L. (1978). *Ijtimoiy o‘rganish*. Moskva: Pedagogika.
6. Zimnyaya, N.A. (2004). *Ta’lim tizimining zamonaviy tendensiyalari*. Moskva: Vysshaya shkola.
7. Leontyeva, T.S. (2000). *O‘yinlar va rivojlanish*. Moskva: Prosveshcheniye.
8. Ashmarin, M.K. (2011). *Matematik ta’limda o‘yinlar va metodlar*. Moskva: Uchitel.
9. Bim-Bad, M.M. (2015). *Nutq va til rivojlanishi*. Moskva: Nauka.
10. Aliev, R.I. (2018). *O‘yinlar va bolalar rivojlanishi*. Toshkent: O‘zbekiston xalq ta’limi nashriyoti.
11. Mitrofanova, E.K. (2009). *Maktabgacha ta’limda o‘yinlar*. Moskva: Pedagogika.